

Цьому кроку відповідає VI VISA Serial. Далі з використанням стандартних підпрограм LabView, а саме, VISA Write та VISA Read ми надсилаємо сигнал, який ініціює перетворення та отримуємо зняті дані. На останньому кроці використовується VI VISA Close, що завершує сесію роботи з пристроєм.

Висновки

Розроблена тестова система збору даних є економічно доступним варіантом, який, тим не менш, задовольняє технічним вимогам експерименту. Застосування середовища програмування LabView дозволяє використовувати зручний інтерфейс взаємодії апаратної частини та ПК.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутырин П.А., Васьковская Т.А., Каратаев В.В., Матеркин С.В. Автоматизация физических исследований и эксперимента: компьютерные измерения и виртуальные приборы на основе LABVIEW. – М.: ДМК Пресс, 2005. – 264 с.
2. Измерения в LabVIEW. National Instruments Corp., 2006. – 148 с. (електронна копія www.ni.com/russia)
3. Начало работы с устройствами сбора данных NI. National Instruments Corp., 2005. – 26 с. (електронна копія www.ni.com/russia)
4. Трамперт В. Измерение, управление и регулирование с помощью AVR-микроконтроллеров. – МК-Пресс, Киев, 2006. – 200 с.
5. Тревис Дж. LabVIEW для всех. – М: ДМК Пресс; Прибор Комплект, 2004. – 544 с.

Надійшла 19.05.2010

УДК 677.055

ДВОПОТОЧНИЙ ЛОБОВИЙ ФРИКЦІЙНИЙ ВАРІАТОР, ВИБІР ЙОГО ПАРАМЕТРІВ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ В ПРИВОДАХ МАШИН ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Б.Ф. ППА

Київський національний університет технологій та дизайну

Представлено результати досліджень по удосконаленню лобових фрикційних варіаторів. Запропоновано новий тип лобових фрикційних варіаторів – двопоточний варіатор та метод вибору його параметрів. Обґрунтовано доцільність використання двопоточних лобових фрикційних варіаторів в приводах машин легкої промисловості

Аналіз відомих конструкцій лобових фрикційних варіаторів показує, що більшість із них виконані однопоточними (варіатор містить один коток, що взаємодіє з диском) [1, 2]. Недоліком таких конструкцій варіаторів є те, що при їх роботі на диск діє значна осьова сила, зумовлена взаємодією котка з диском, яка викликає деформації диска та веденого вала, на якому він встановлений, що знижує надійність та довговічність роботи лобового фрикційного варіатора і привода в цілому, в якому він використовується.

Відомий також двопоточний лобовий фрикційний варіатор, що містить два котки, один з яких встановлений на ведучому, а другий на проміжному валах, та диск, встановлений на веденому валу і розташований між котками [3]. Обидва котки встановлені на відповідних валах жорстко, що зумовлює необхідність в процесі регулювання швидкості переміщення разом з котками і валів, на яких вони жорстко встановлені. Таке конструктивне виконання варіатора ускладнює його конструкцію та призводить до зниження надійності і довговічності його роботи.

Враховуючи можливість широкого використання лобових фрикційних варіаторів в машинобудуванні, зокрема в легкому, проблема удосконалення їх конструкцій та методів проектування залишається актуальною.

Об'єкт та методи дослідження

Об'єктом досліджень обрано двопоточний лобовий фрикційний варіатор та метод вибору його раціональних параметрів, що забезпечують підвищення надійності та довговічності роботи як варіатора, так і привода в цілому, де він використовується. При вирішенні задач, поставлених у даній роботі, були використані сучасні методи теоретичних досліджень, що базуються на теорії деталей машин та опорі матеріалів.

Постановка завдання

Враховуючи доцільність підвищення ефективності роботи лобових варіаторів, стаття присвячена дослідженням по удосконаленню їх конструкцій та методу вибору раціональних параметрів лобових двопоточних фрикційних варіаторів.

Результати і їх обговорення

В результаті проведеного аналізу автором запропонована принципово нова конструкція лобового двопоточних фрикційного варіатора (рис. 1), позбавлена вказаних вище недоліків.

Задача підвищення довговічності роботи варіатора вирішена тим, що у фрикційному лобовому варіаторі, що містить два котки, один з яких встановлений на ведучому, а другий на проміжному валах, та диск, встановлений на веденому валу і розташований між котками, котки встановлені на валах з можливістю осьового переміщення вздовж останніх. Таке конструктивне рішення дозволяє в процесі регулювання швидкості переміщувати лише самі котки вздовж валів, залишаючи останні нерухомими в осьовому напрямку, що спрощує конструкцію варіатора.

Принцип роботи запропонованого лобового фрикційного варіатора полягає в наступному. Обертальний рух ведучого вала 4 передається котку 1 та, за допомогою циліндричної зубчастої передачі 6, проміжному валу 5 і котку 2, встановленому на ньому. Котки 1, 2 за допомогою пружини 7 притискуються до диска 3 (зубчасте зачеплення циліндричної зубчастої передачі 6 виконано з можливістю радіального переміщення зубчастих коліс і, відповідно, котків). Сила тертя, що виникає при цьому, зумовлює обертальний рух диска 3 і з'єданого з ним веденого вала 8. З метою забезпечення рівномірного притиску котків 1 і 2 до диску 3 останній встановлено на веденому валу 8 з можливістю осьового переміщення.

Сила притиску котка 1 до диска 3 (осьова сила, що діє на диск) і сила притиску котка 2 до диска 3 взаємно урівноважуються, як такі, що рівні по величині та протилежно направлені.

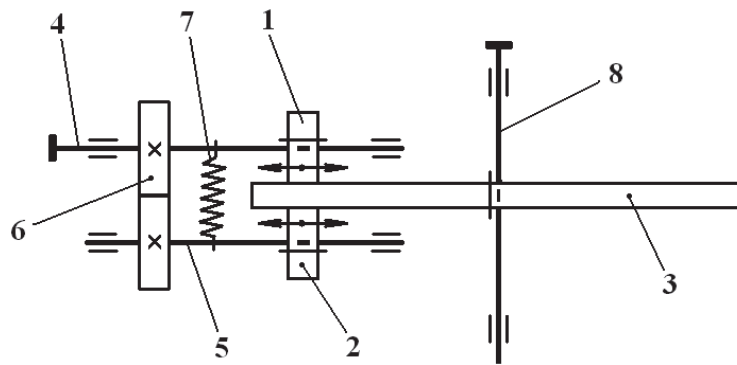

Рис. 1. Кінематична схема двопоточного лобового фрикційного варіатора:

1, 2 – котки ; 3 – диск; 4 – ведучий вал; 5 – проміжний вал; 6 – циліндрична зубчата передача;
7 – пружина; 8 – ведений вал

Регулювання швидкості обертання веденого вала 8 досягається шляхом синхронного переміщення котків 1, 2 вздовж відповідно ведучого 4 та проміжного 5 валів по ковзних шпонах за допомогою спеціального механізму (на рис. 1 не показаний).

Синхронне осьове переміщення котків 1, 2, що обертаються з постійною частотою, призводить до зміни робочого радіуса диска 3 і, таким чином, до зміни швидкості обертання веденого вала 8, на якому він встановлений.

При розробці методу вибору раціональних параметрів лобових двопоточних фрикційних варіаторів були використані відомі методи [1, 2, 4, 5].

Радіус котка r_1 вибирається із умови обмежень контактних напружень в парі коток-диск:

– при постійній потужності P_1 ведучого вала варіатора ($P_1 = const$):

$$r_1 = 204 \sqrt[3]{\frac{\psi E}{uf[\sigma]^2} \beta \frac{P_1}{n_1}}, \text{ мм}; \quad (1)$$

– при постійному крутному моменті T_2 на вихідному валу ($T_2 = const$):

$$r_1 = 4,44 \sqrt[3]{\frac{\psi E}{uf[\sigma]^2} \beta T_2}, \text{ мм}, \quad (3)$$

де ψ – коефіцієнт відносної ширини котка, $\psi = D_x / b$; D_x – розрахунковий діаметр диска (змінний);
 b – ширина котка; E – приведений модуль пружності матеріалів пари коток-диск;
 β – коефіцієнт запасу зчеплення котків з диском,

$$\beta = \frac{2Qf}{F}; \quad (4)$$

2 – коефіцієнт, що враховує взаємодію двох котків з диском; Q – сила притиску котків до диска (сила пружини); f – коефіцієнт тертя пари коток-диск; F – колова сила, зумовлена крутним моментом

ведучого вала варіатора; u – передаточне число варіатора (при веденому диску – u_{min} , при ведучому диску – u_{max}); $[\sigma]$ – допустиме контактне напруження матеріалу котка або диска; n_1 – частота обертання котків.

Кінематичні параметри запропонованого варіатора знаходяться із умов:

$$u_x = \frac{r_{2x} + \lambda}{r_1}; \quad D = \frac{r_{2max} + \lambda}{r_{2min} + \lambda}; \quad n_2 = \frac{n_1 r_1}{r_{2x} + \lambda} = \frac{n_1 r_1}{r_{2min} + x + \lambda}, \quad (5)$$

де r_{2x} , r_{2min} , r_{2max} - відповідно змінний, мінімальний та максимальний радіуси диска;

$$\lambda - \text{відстань полюса кочення від середини лінії контакту котка з диском, } \lambda \approx \frac{1}{\beta} \cdot \frac{b}{2}; \quad (6)$$

D – діапазон регулювання швидкості;

x – переміщення котка із положення при r_{2min} .

Оскільки основним недоліком лобового фрикційного варіатора є значна величина геометричного ковзання φ котків та диска, при виборі його параметрів цю обставину слід враховувати (параметри варіатора слід вибирати таким чином, щоб виконувалась умова $\varphi \leq 10\%$).

Величина геометричного ковзання знаходиться із умови [2]:

$$\varphi = \frac{1 + \beta}{2\beta\psi \pm 1} \cdot 100\% = \frac{1 + \beta}{\beta \frac{D_x}{b} \pm 1} \cdot 100\%. \quad (7)$$

В формулі (7) знак «+» при ведучому котку, знак «-» при ведучому диску.

Розглянемо вплив параметрів лобового варіатора на зусилля переміщення котків відносно диску F_{np} при варіюванні швидкості веденого вала. Як відомо [2]:

$$F_{np} = \frac{F_m}{\sqrt{1 + \left(\frac{v_c}{v_n}\right)^2}}, \quad (8)$$

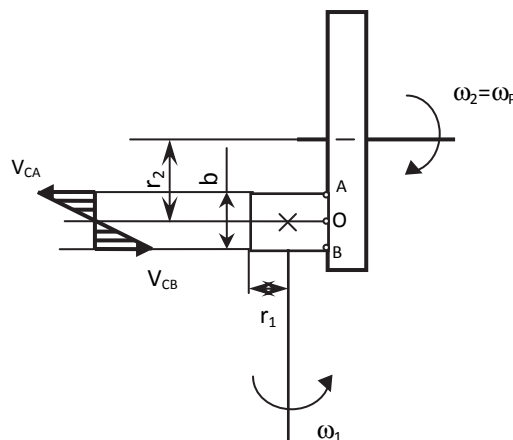

Рис. 2. Розрахункова схема знаходження геометричного ковзання пари коток-диск(представлено взаємодію одного котка з диском)

де F_m – сила тертя в парі коток-диск варіатора;

v_c – середня величина геометричного ковзання пари коток-диск;

v_n – швидкість переміщення диску при варіюванні швидкості веденого вала.

Очевидно (рис. 2):

$$v_{CA} = v_{A2} - v_{A1}; \quad v_{CB} = v_{B2} - v_{B1}; \quad (9)$$

де v_{CA}, v_{CB} – геометричне ковзання відповідно в точках А і В;

v_{A1}, v_{B1} – колова швидкість котка відповідно в точках А і В;

v_{A2}, v_{B2} – колова швидкість диска відповідно в точках А і В.

Для нашого випадку, згідно з рис. 2:

$$v_{A1} = v_{B1} = \omega_1 r_1; \quad (10)$$

$$v_{A2} = (r_2 - 0,5b)\omega_2, \quad (11)$$

де ω_1, ω_2 – кутова швидкість відповідно котка та диска;

Підставивши вирази (10), (11) в рівняння (9) та враховуючи, що $\omega_2 = \omega_1 r_1 / r_2$, знаходимо:

$$v_{CA} = \left[(r_2 - 0,5b) \frac{r_1}{r_2} - r_1 \right] \omega_1 = -\frac{r_1 b}{2r_2} \omega_1;$$

$$v_{CB} = \left[(r_2 + 0,5b) \frac{r_1}{r_2} - r_1 \right] \omega_1 = \frac{r_1 b}{2r_2} \omega_1. \quad (12)$$

Тоді середня величина геометричного ковзання пари ролик-диск становить:

$$v_C = \frac{v_{Cmax}}{2} = \frac{v_{CB}}{2} = \frac{r_1 b}{4r_2} \omega_1. \quad (13)$$

Швидкість переміщення диску при використанні даного варіатора, як приклад, в приводі механізму накатування полотна круглов'язальної машини становить:

$$v_n = \frac{\Delta r_2}{t}, \quad (14)$$

де Δr_2 – прирощення радіусу рулону полотна за час t

Приймаємо $\Delta r_2 = \delta$ (δ – товщина подвійного шару трикотажного полотна).

Тоді:

$$t = \frac{60}{n_p}, \quad (15)$$

де n_p – частота обертання рулону полотна, $n_p = n_2 = n_1 \frac{r_1}{r_2} = \frac{30r_1}{\pi r_2} \omega_1$. (16)

Підставимо (12) в (11) та враховуючи (13), знаходимо:

$$v_n = \frac{\delta r_1}{2\pi r_2} \omega_1. \quad (17)$$

Використовуючи одержані вище результати, формула (8) приймає вид:

$$F_{np} = \frac{F_m}{\sqrt{1 + \left(\frac{\pi b}{2\delta}\right)^2}} \quad (18)$$

Вплив зусилля переміщення диска лобового фрикційного варіатора на процес накатки полотна можемо виразити коефіцієнтом K_n :

$$K_n = \frac{F_{np}}{F_m} = \frac{1}{\sqrt{1 + \left(\frac{\pi b}{2\delta}\right)^2}}. \quad (19)$$

Для круглов'язальних машин типу КО [6] при в'язанні бавовняного трикотажного полотна, для якого $\delta = 1,04$ мм [7], прийнявши ширину котка варіатора $b = 10$ мм, згідно з (19) маємо:

$$K_n = \frac{1}{\sqrt{1 + \left(\frac{10\pi}{2 \cdot 1,04}\right)^2}} = 0,066 \ll 1.$$

Одержаний результат свідчить про несуттєвий вплив зусилля переміщення диска на процес накатки полотна і про можливість знехтування цим фактором в подальших розрахунках лобових фрикційних варіаторів при використанні їх в механізмах круглов'язальних машин.

Аналіз технологічного обладнання легкої промисловості показує, що найбільш доцільним є використання запропонованої конструкції двопоточного лобового фрикційного варіатора в в'язальних машинах, зокрема в приводі, та механізмах відтягування і накутування полотна круглов'язальних машин [8, 9].

Висновки

Використання запропонованої конструкції лобового фрикційного варіатора в приводі машин дає можливість :

- розширити асортимент лобових фрикційних варіаторів;
- підвищити довговічність роботи лобового фрикційного варіатора шляхом двопоточної передачі потужності та спрощення конструкції варіатора;
- підвищити продуктивність машини за рахунок скорочення простоїв, зумовлених необхідністю ремонту або заміни робочих елементів лобового фрикційного варіатора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хомяк О.М., Піпа Б.Ф. Передачі. – К.: КНУТД, 2003. – 167 с.
2. Пронин Б.А., Ревков Г.А. Бесступенчатые клиноременные и фрикционные передачи (вариаторы). – М.: Машиностроение, 1967. – 404 с.
3. Пат. 67415 України на винахід. 7 F16H15/12. Фрикційний варіатор /Б.Ф.Піпа, О.М.Хомяк (Україна). - № 2003098536 Заявл. 19.09.2003; Опубл. 15.06.2004, Бюл. № 6, 2 с.
4. Есипенко Я.И. Механические вариаторы скорости. – К.: Государственное издательство технической литературы УССР, 1961. – 220 с.
5. Гузенков П.Г. Детали машин.- М.: Высшая школа, 1982, 351 с.
6. Машины кругловязальные типа КО-2. Техническое описание и инструкция по эксплуатации. - Черновцы, 1992. - 86 с.
7. Крассий Г.Г. и др. Справочник трикотажника. – К.: Техніка, 1975. – 320 с.
8. Хомяк О.Н., Піпа Б.Ф. Повышение эффективности работы вязальных машин. – М.: Легпромбытиздат, 1990. – 208 с.
9. Гарбарук В.Н. Проектирование трикотажных машин. – Л.: Машиностроение, 1980. – 472 с.

Надійшла 29.04.2010

УДК621.71.08;621.88

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ З'ЄДНАНЬ З НАТЯГОМ

В.М. ПАВЛЕНКО, І.В. ПЕТКО, М.П.ГАЛУШКА

Київський національний університет технологій та дизайну

Наведена процедура оцінювання рівня якості з'єднань з натягом, що складені з різними довжинами вала та втулки

Постановка завдання

Якість продукції оцінюють кількісним визначенням показників якості продукції. Для того, щоб зробити висновок про якість продукції, необхідно порівняти показники її якості з базовими. Технічний рівень продукції, визначається порівнянням груп показників її якості з відповідною групою базових показників. Досвід оцінювання рівня якості продукції дозволяє класифікувати показники якості за групами. [1].

При проектуванні складаної одиниці, складовою частиною якої є з'єднання з натягом, актуальною є задача визначення економічно раціональної границі необхідного рівня якості конструкції.[2]

Аналіз останніх досліджень

Згідно з ДСТУ 2925-94, оцінювання рівня якості продукції – це сукупність операцій, яка складається з вибирання номенклатури показників якості оцінюваної продукції, визначення значень цих показників та порівняння їх з базовими.